

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
ОСВІТИ»
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Кафедра філософії і освіти дорослих

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
для слухачів курсів підвищення кваліфікації

Київ – 2023

УДК 378.046.4

Затверджено на засіданні кафедри філософії і освіти дорослих ЦППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
(протокол № 1 від 30.01.2023 р.)

Рецензенти:

Просіна О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Гончар Н. П. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Розробник:

М.І. Скрипник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ЦППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Скрипник М. І. Інноваційна педагогіка та педагогіка партнерства: Робочий зошит для слухачів курсів підвищення кваліфікації. К.: ЦПО, 2023. 37 с.

Скрипник М. ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА. *Microsoft Sway | Create visually striking newsletters, prese* <https://sway.office.com/ZT7iAhEpu5JJuQOe?ref=Link> (дата звернення: 23.12.2022).

У робочому зошиті з освітнього курсу «Інноваційна педагогіка та педагогіка партнерства» вміщено завдання для опанування слухачами курсів підвищення кваліфікації змістом та структурою інноваційної педагогічної діяльності, сучасними технологіями навчання; формування умінь дослідження, проектування та експертизи педагогічних інновацій, творчого мислення. Розроблені авторські завдання ґрунтуються на ідеї американського психолога Дж. Гілфорда про розвиток конвергентного (необхідне для знаходження єдино точного рішення задачі) та дивергентного (завдяки яким виникають оригінальні рішення) мислення як потенціал для оцінювання власних інноваційних напрацювань. Особливістю цього робочого зошиту є розроблення як у рукописному варіанті, так і в електронному.

Для керівників, науково-педагогічних, педагогічних працівників ЗЗСО, науково-педагогічних працівників ЗВО, андрагогів системи післядипломної педагогічної освіти, науковців, організаторів післядипломної педагогічної освіти.

ЗМІСТ

<i>Для роздумів</i>	3
<i>Діалог із читачем/читачкою:</i>	4
особливості роботи з інтерактивним робочим зошитом	
РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА: СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ	8
Завдання 1. Бачимо світ інакше: зсув смислоутворювальних структур	8
Завдання 2. Поняттєвий апарат сучасної інноватики	10
Завдання 3. Визначаємо різницю між «новацією» та «інновацією»	11
Завдання 4. Педагогічна інноватика: сутність	13
Завдання 5. Уточнюємо поняття «інноваційна педагогічна діяльність» & «інновації в освіті»	14
<i>Роздуми (рефлексія). Створюємо «перетини смислів»</i>	15
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖУЄМО ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ ХХІ ст.	16
Завдання 6. «Інновація» & «реформа»	16
Завдання 7. Інноваційна педагогіка: вивчення нових форм викладання, навчання та оцінювання	16
Завдання 8. Проблеми інноваційного пошуку в освіті та в школі	18
Завдання 9. «Інновації-модернізації» & «інновації-трансформації»	19
Завдання 10. «Життєвий цикл освітньої інновації», або технологія її реалізації	20
<i>Роздуми (рефлексія). «Тільки ті, хто роблять абсурдні спроби, зможуть досягти неможливого» (Альберт Ейнштейн)</i>	21
РОЗДІЛ 3. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ТА КРАЦІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ	23
Завдання 11. Історичний екскурс дослідження педагогічних технологій, зорієнтованих на педагогіку партнерства	23
Завдання 12. Цінності дитинства	26
Завдання 13. Цікаві факти про сучасних підлітків	27
Завдання 14. Досліджуємо науку про дитину	27
Завдання 15. Когнітивістика як базис педагогіки партнерства	28
Завдання 16. Визначення	29
Завдання 17. Компетентності вчителя НУШ	29
Завдання 18. Реклама інноваційної технології навчання	29
Завдання 19. Методи розвитку критичного мислення	29

Завдання 20. Цифрові інструменти для створення освітнього вмісту	30
Завдання 21. Аналіз результатів педагогічної діяльності учасників Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» з точки зору інноваційності та експериментування	31
<i>Роздуми (рефлексія). «З видимого пізнавай невидиме»</i>	32
<i>Чтиво</i>	33

Передмова

Для роздумів

Передісторія поняття «інновація»: вперше з'явилося в дослідженнях культурологів в XIX ст. і означало введення деяких елементів однієї культури в іншу. Таке проникнення розглядалось як вирішальний фактор розвитку культур. Це значення дотепер збереглося в етнографії.

Праосновою терміну «інновація» була «новація». Вперше дефініція «новація» була використана в XIII ст. у правових документах, позначала угоду сторін про заміну одного укладеного ними зобов'язання іншим. Термін означав не винахід чогось, а відносився просто до новизни.

Сам термін «інновація» має латинське коріння. «Innovatio» перекладається як «зміна» або «відновлення», in - окрема приставка, перекладається з латинської мови як «в напрямок».

Поняття «інновація»¹ почало вкорінюватися в англійській мові як самостійне і самодостатнє у XIX ст., у зв'язку з розвитком науки, техніки, машинобудування. Мова того періоду зосереджена на винаходах, зокрема, на технічних винаходах².

¹ **Найдивовижніші інновації усіх часі.** URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Xi61GDLE1yM>

² **10 ВІНАХОДІВ УКРАЇНЦІВ, ЯКІ ЗМІНИЛИ СВІТ.** URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Pb4noGc8y0w>

ДІАЛОГ ІЗ ЧИТАЧЕМ/ЧИТАЧКОЮ:

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ІНТЕРАКТИВНИМ РОБОЧИМ ЗОШИТОМ

Читач/ка: *Чи можливий діалог в онлайн форматі?*

Авторка: На початку наголосимо на базових позиціях.

Насамперед - міркування щодо формату - діалог. Постмодерн розуміє його як не пошук наукової істини, а радше катарсис, коли учасники перекидаються версіями, продукують часто «порожні», беззмістовні мовні потоки. Такий формат зараз і тепер не на часі... Виходимо з античного тлумачення діалогу, сократівського його розуміння як пошуку істини, формування смислів...

І тут...Теза друга - базова ... Формування смислів про що і задля чого? Слово - наш інструмент (стилос). Про що? Слово, текст і підтекст, дух, «запах слова», як казав Микола Хвильовий, українськоцентрований. Задля чого? Який смисл нашого слова, андрагогічної теорії та практики, коли ми маємо зараз не персональний рівень травматизації, а колективну травму війни? Саме ці позиції - лейтмотиви нашого діалогу з проблематики інноваційної педагогіки та педагогіки партнерства у форматі інтерактивного онлайн робочого зошита для слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Читач/ка: *Що нового пропонувано в цьому курсі та чим практично цінним опаную?*

Авторка: З часу введення І. Шумпетером і Г. Менш³ у науковий обіг терміну «інновація» (як втілення наукового відкриття в новій технології або

³ Завдяки австрійському й американському економісту, політологу, соціологу й історику економічної думки **Йозефу Алоїзу Шумпетеру** (1883-1950) термін «інновація» став використовуватися в науковій термінології в 1911 р. У роботі «Теорія економічного розвитку»³ (*Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung*, 1912). Шумпетер розглядав економіку як специфічну систему комбінацій виробничих факторів і ресурсів, де кожна з них має виключно унікальний спосіб з'єднання продуктивних сил, за допомогою якого і створюється новий продукт. За визначенням Й. Шумпетера, **інновація - це нова комбінація виробничих факторів, мотивована підприємницьким духом.** Й. Шумпетер виділив п'ять типових змін в економічному розвитку на основі інновацій: 1) використання нової техніки, нових технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва (купівля-продаж); 2) впровадження продукції з новими властивостями; 3) використання нової сировини; 4) зміни в організації виробництва і його матеріально-технічного забезпечення; 5) поява нових ринків збуту [Шумпетер Й. *Теорія економічного розвитку. Капіталізм, соціалізм, демократія.* М.: Ексмо, 2007].

продукті), сам термін та похідні від нього («інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність») набувають статусу загальнонаукових категорій і збагачують поняттєві системи багатьох наук.

За допомогою інструменту Google Trends⁴ авторкою проаналізовано популярність пошукових запитів «інновація», «інновація в освіті», «innovation» на теренах України. Актуальним сьогодні є поняття «інновація» (100 % зацікавленість цим поняттям – 6 листопада 2022 р., англomовне поняття «innovation» 100% популярності набуває 26 червня - 2 липня 2022 р.). При цьому до англomовного поняття звертаються в Україні частіше – 78% читачів проти 22 % запитів українською мовою)⁵.

Інноваційну діяльність в Україні унормовує низка документів⁶.

Педагогічні інноваційні процеси починають досліджувати у провідних західних країнах на початку 50-тих рр. минулого століття. На сьогодні сформовано інформаційні бюлетені⁷. Станом на тепер сформовано окремий напрям дослідження *педагогічна інноватика*, основна література з якої подана в розділі “Чтиво” цього робочого зошита.

Мета освітнього курсу – опановування керівниками, науково-педагогічними, педагогічними працівниками ЗЗСО, науково-педагогічними працівниками ЗВО аналітичною інформацією про інноваційну педагогічну діяльність.

Основні завдання:

- ✓ формування умінь експериментування, проектування та експертизи педагогічних інновацій;
- ✓ розвиток навички цілісного бачення стану освітньої діяльності ЗЗСО, його оцінювання за критеріями інноваційності;
- ✓ формування готовності до новаційної/інноваційної професійної діяльності у системі суб’єктно-суб’єктних відносин.

Робочий зошит подано у двох варіантах: рукописному та онлайн.

Читач/ка: *Яке призначення робочого зошита?*

⁴ Станом на 05.11.22 р. URL: <https://trends.google.ru/trends/explore?q>

⁵ Залишаємо поза аналізом причини популярності поняття саме у ці дати. Для нас вагомим є підтвердження актуальності пошуку цього поняття понад 100 років після його введення в науковий обіг.

⁶ **Закон України** «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р., № 40–IV. 31 4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р., № 433–IV; Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (від 07.11.2000 № 522) [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2111> – Назва з екрана.

⁷ **Інновації в освіті і науці окремих країн Європи, Азії та Америки: Інформаційний бюлетень наукового проєкту «Інноваційний університет – інструмент інтеграції в європейський освітній і науковий простір».** URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/9721>.

Авторка: Призначення робочого зошита – на основі андрагогічних засад та теорії трансформативного навчання⁸ зацентрувати на особливостях інновацій в освіті, активізувати дослідницькі пошуки педагогічних і науково-педагогічних працівників для розроблення нових освітніх продуктів (в межах власних дослідницьких проєктів) шляхом пізнання таких аспектів:

- 1) сутність поняттєвого апарату з проблеми педагогічної інноватики;
- 2) застосування наукових методів дослідження інноваційних технологій навчання та кращих педагогічних практик експериментування;
- 3) моделювання навчальних і навчально-творчих завдань.

Робочий зошит розроблено для тематичних курсів *“Інноваційна педагогіка та педагогіка партнерства”* та *“Інновації та експериментування в навчанні”*. Якщо мета перших тематичних курсів - розкрити теоретичні аспекти інноваційної педагогіки та педагогіки партнерства, то особливістю другої теми є практична спрямованість ідей інноваційності в освітньому процесі.

Відповідно і структуровано робочий зошит: від загально до конкретного та особливого. У першому розділі (загальне) - *“Інноваційна педагогіка: сутність понять”* - пропонується упорядкувати термінологічний апарат. Другий розділ (конкретне) - *“Досліджуємо інновації в освіті XXI ст.”* - розкриває потенціал нових форм викладання, навчання та оцінювання в освіті. У третьому розділі (особливе) - *“Педагогіка партнерства: інноваційні технології навчання та кращі освітні практики експериментування”* - через цінності сучасної дитини/підлітка розробити авторські проєкти з проблеми.

Читач/ка: Як працювати з робочим зошитом?

Авторка: Відповідно до рубрик розроблено й систематизовано завдання. Для представлення своїх варіантів відповідей читачеві (читачці) пропонується використовувати можливості різних цифрових інструментів:

- ✓ Google Форми (тестові завдання та опитування);
- ✓ Jigsawplanet (онлайн-сервіс, за допомогою якого створено пазли для мотивації учіння та розвитку когнітивних процесів);
- ✓ IMGonline.com.ua (сайт для створення мотиваторів - демотиваторів);
- ✓ CoSpaces Edu (інструмент для створення доповненої реальності, завдяки якому автор курсів звертається до читачів);
- ✓ Flipgrid (за допомогою цього додатку результати фіксуються за допомогою відео);
- ✓ Jamboard (віртуальна дошка для роздумів (рефлексивних завдань));
- ✓ онлайн дошка Padlet (для подання розроблених інноваційних освітніх проєктів).

⁸ Див.: *Горбунова Людмила. Теорія трансформативного навчання дорослих: еволюція концептів і методологій.. URL: [file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/you_2017_3_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/you_2017_3_6%20(1).pdf); Перетворювальне навчання. URL:*

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%>

Варіативність застосування різних інструментів пов'язана з другорядною метою цього видання - познайомити читачів (читачок) з авторською матрицею відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання⁹. Означена матриця допоможе фахівцям у практиці розроблення власних інноваційних проєктів для дистанційного навчання.

Читач/ка: Як технічно виконувати завдання?

Авторка: Для того, щоб залишити свій варіант відповіді, треба натиснути на запитання, подане курсивом, й автоматично читач/ка перейде на відповідну сторінку, на якій і залишаємо свої варіанти відповідей (чи то у форматі тестових завдань, чи опитування, чи відео відповіді).

Навігатором у роботі з робочим зошитом є подана рубрикація та активні посилання.

Сподіваємося, що наші напрацювання стануть корисним ресурсом для вчителів та здобувачів освіти.

Е-ресурси для самоосвіти:

- ✓ **інформаційно-освітній бюлетень для слухачів тематичних курсів:** Скрипник М. ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА. *Microsoft Sway | Create visually striking newsletters, presentations, and documentation in minutes.* URL: <https://sway.office.com/IFx8oNwevaArGAGo?ref=Link> (дата звернення: 26.12.2022).
- ✓ **електронна версія робочого зошита:** Скрипник М. ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА. *Microsoft Sway | Create visually striking newsletters, prese* <https://sway.office.com/ZT7iAhEpu5JJuQOe?ref=Link> (дата звернення: 23.12.2022).
- ✓ *Е-дошка «Інноваційна педагогіка та педагогіка партнерства: сутність, основні принципи реалізації нових методик навчання, або: як стати трансформаційним лідером?»* https://padlet.com/marina_scripnik/9wxcxf9lcksx4.
- ✓ тестові завдання – <https://forms.gle/D3a3fuFLRVwis76Z8>.

З повагою - Марина Скрипник.

⁹ Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Віртуальний освітній простір, що узгоджує когніції суб'єктів учіння з технічною архітектурою. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск № 87, 2022. URL : <https://u.to/kMRZHA> (дата звернення: 24.10.2022).

РОЗДІЛ 1 ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА: СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ

Завдання 1. Бачимо світ інакше: зсув смислоутворювальних структур¹⁰

А) Промислові революції та освіта. Назвіть відомі вам інновації в технологіях, культурі, науці, освіті, що виникли як результат промислових революцій.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/9c408a9a>

Промислові революції ¹¹	Часові межі промислових революцій	Характерні особливості	Зміст освіти (обрати)	Інновації в технологіях, культурі, науці, освіті
Перша промислова революція (1.0)	XVII	Перша заміна ручної праці	Продиктований/ Соціально	

¹⁰ **Ідея теорії трансформативного навчання**, яке розглядає теорію навчання дорослих як теорію зміни індивідів, залежну від їх життєвого досвіду в реальному соціокультурному контексті й від більш зрілого рівня їх когнітивного розвитку. Теоретичні основи даного напрямку розробив Джек Мезіроу – американський соціолог і почесний професор у сфері безперервної освіти та освіти для дорослих у Педагогічному коледжі Колумбійського університету (НьюЙорк, США). Щоб зрозуміти трансформативне навчання, необхідно усвідомити різницю між **зміною і трансформацією**. **Трансформація** означає вихід за межі або перетин структури; це комплексна, істотна зміна композиції чи структури; або метаморфоза. Тобто під трансформацією розуміється радикальна зміна, отже, вона є підмножиною зміни [Hatherley, Rebecca J. (2011). *Mezirow's Transformative Learning Theory*. Athabasca University, Canada, February 2011. URL: [http://mdde.wikispaces.com/file/view/Mezirow%E2%80%99s+Transformative+Learnin](http://mdde.wikispaces.com/file/view/Mezirow%E2%80%99s+Transformative+Learning+Theory,+MDDE612,+Assignment%232,++Review+%231.pdf)

g+Theory,+MDDE612,+Assignment%232,++Review+%231.pdf].
При цьому слід розрізняти два типи трансформацій. **Перший тип** у різних теоріях розвитку описується психологами як процес зростання та розвитку особистості. Один з них відштовхується від вертикальних і ієрархічних стадій розвитку, наприклад, стадії психосоціального розвитку Еріксона, стадії когнітивного розвитку Піаже і стадії життя Юнга. Ці стадії (або етапи) є природними віковими структурами, що змінюють одна одну в процесі життя. **Другий тип трансформації**, на якому сфокусована дана стаття, передбачає умови і процедури, необхідні для трансформації основ (припущень, очікувань), концептів, цінностей і практик, які утворюють спосіб бачення дійсності, тобто для парадигмальних зрушень чи трансформацій перспектив. Трансформативне навчання є теорією про осмислення, а не просто про набуття знання, позаяк саме «смысл надає нашому досвіду почуття впорядкованості» [Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 1991, p. 11]. В основу теорії трансформативного навчання лягло конструктивістське припущення про смислотворчість, передусім переконаність у тому, що смысл існує в нас самих, а не в зовнішніх формах, і що «особистісні смысли, які ми приписуємо нашому досвіду, набуті і підтверджені за допомогою людської взаємодії та комунікації» [Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 1991]. Див.: Горбунова Людмила. Теорія трансформативного навчання дорослих: еволюція концептів і методологій. URL: [file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/vou_2017_3_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/vou_2017_3_6%20(1).pdf)

¹¹ **Чи готуватися освіті до четвертої промислової революції.** URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1248-chi-gotuvatisya-osvt-do-chetverto-promislovo-revoljuts>

		машинною (механізація виробництва)	вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	
<i>Друга промислова революція (2.0)</i>	XX	– електрифікація; – конвеєрне виробництво; – нові підходи та принципи управління (зокрема, Анрі Файоля)	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	
<i>Третя промислова революція (3.0)</i>	Поч. XXI	– відмова від використання природних корисних копалин; – перехід до відновлювальних; – джерел енергії автоматизація виробництва	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	
<i>Четверта промислова революція (4.0)</i>	Середині XXI	симбіоз технологій, що розмивають межі між сферами: – біологічною – фізичною – цифровою	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	

Б) Пазли:

- ✓ у пазлі, що подано за цим посиланням¹², зашифрована інновація в освіті, що була запропонована у 1870 р. Розшифруйте пазл і назвіть автора інновації¹³.

¹² Див.: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=170d21332851>

- ✓ у пазлі, що подано за цим посиланням¹⁴, зашифрована інновація в освіті 21 ст. Розшифруйте пазл¹⁵.

Ваша відповідь - URL : <https://flip.com/19a7b3a8>

В) Дилема¹⁶: «Інноваційна педагогіка» & «Педагогічна інноватика».

Обґрунтуйте Ваше розуміння цих понять.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/a51005a4>

Завдання 2. Поняттєвий апарат сучасної інноватики

Визначте основні ознаки базових термінів: «новація», «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність»:

«новація»	«інновація»	«інноваційний процес»	«інноваційна діяльність»

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/c403564f>

Для довідки: **Новація** (лат. novatio – оновлення, зміна) – продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результатом фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення її ефективності. Новаціями є знання¹⁷: нові ідеї, теорії, моделі, відкриття, винаходи, процеси, структури, методики, стандарти, технології тощо. Однак не всі знання мають практичну цінність. Вони стають імпульсом для перетворень лише за умов, коли набувають форми інновацій, здатних оновлювати виробничі сили, створювати передумови для технологічних і виробничих змін.

Новація після прийняття до реалізації та розповсюдження набуває нової якості – стає **інновацією**. І. Дичківська¹⁸ пропонує розрізнити поняття «новація» («новий засіб») як певний засіб (нові ідеї, методи, методики, технології, програми тощо) та «інновації», яке ширше за змістом, оскільки означає процес, предметом якого є новації. Саме втілення, реалізація нових ідей є ознакою, за якою відрізняють інновації від власне новацій. *Якщо педагог відкриє принципово нове – він є новатором, якщо трансформував якусь нову ідею в практиці – інноватор.*

Запозичене з англійської мови слово інновація (англ. innovation від лат. innovatio — оновлення, зміна) у «Словнику іншомовних термінів» (2000 р.)

¹⁴ Див.: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=069b1813d36d>

¹⁵ Див.: <https://uk.wikipedia.org/wiki/3D-%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%80%D0%B8>

¹⁶ Тут розуміємо Дилему як необхідність вибору між двома можливостями.

¹⁷ **Волошина О.В.** Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник / О.В. Волошина. – Вінниця, 2014. 161 с. URL: https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_4/voloshina2.pdf

¹⁸ **Дичківська І.М.** Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник [Текст] / І.М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004. 352 с.

zareєстроване у значеннях: 1) нововведення в галузі економіки, техніки тощо на основі досягнень науки й передового досвіду; 2) нове явище в мові (мовозн.). Там же наведений і похідний термін інноваційний — «який стосується інновацій»; інноваційний банк — «банк, який здійснює кредитування і фінансування інновацій у науково-технічній і організаційно-управлінській сферах»¹⁹

У сучасній науковій літературі інновації розглядаються в цілому як нові форми організації праці й управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки різноманітні установи та організації, але й певні галузі соціальної життєдіяльності людей. Зі ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність»:

– інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

– інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг²⁰.

У загальній теорії інновацій залежно від предметного змісту розрізняють такі види нововведень:

– техніко-технологічні (стосуються вдосконалення організаційно-виробничих процесів у промисловості);

– соціально-економічні (спрямовані на оновлення економічних і суспільних явищ);

– організаційно-управлінські (охоплюють різні сфери управлінської діяльності);

– комплексні (органічне поєднання двох або всіх видів нововведень).

Інноваційний (лат. innovatio – оновлення, зміна) процес – це спрямоване на якісні зміни у розвитку явищ проходження послідовних фаз, що відбувається закономірним порядком. Інноваційний процес пов'язаний з перетворенням наукового знання на інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби, і включає всі стадії створення новинки й впровадження в практику²¹.

Завдання 3. Визначаємо різницю між «новацією» та «інновацією»

Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтуйте вибір).

Електронна версія завдання - URL : <https://forms.gle/2bkr3pL3J8Q95F2Q8>

¹⁹ *Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкаранута. К.: Наук. думка, 2000. 680 с., С. 230.*

²⁰ *Закон України “Про інноваційну діяльність” // Економіст. 2004. № 5. С. 4 – 9. URL.: www.zakon.rada.gov.ua*

²¹ *Стадник В. В., Йохна М. А. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2006. С. 64.*

<i>Критерії</i>	<i>Новація</i>	<i>Інновація</i>
1. Масштаб цілей і завдань	частковий/системний	частковий/системний
2. Методологічне забезпечення	в рамках чинних теорій/ виходить за рамки існуючих теорій	в рамках чинних теорій/ виходить за рамки існуючих теорій
3. Науковий контекст	відносно легко вписується в наявні «норми» розуміння і пояснення / може викликати ситуацію нерозуміння, розриву і конфлікту, оскільки суперечить прийнятим «нормам» науки	відносно легко вписується в наявні «норми» розуміння і пояснення / може викликати ситуацію нерозуміння, розриву і конфлікту, оскільки суперечить прийнятим «нормам» науки
4. Характер дій (якість)	експериментальний (апробування приватних нововведень) / цілеспрямований пошук і максимально повне прагнення отримати новий результат	експериментальний (апробування приватних нововведень) / цілеспрямований пошук і максимально повне прагнення отримати новий результат
5. Характер дій (кількість)	обмежений за масштабом і часом / цілісний, тривалий	обмежений за масштабом і часом / цілісний, тривалий
6. Тип дій	інформування суб'єктів практики, передача «з рук в руки» локального нововведення / проектування нової системи діяльності в даній практиці	інформування суб'єктів практики, передача «з рук в руки» локального нововведення / проектування нової системи діяльності в даній практиці
7. Реалізація	апробація, впровадження як управлінський хід (зверху або за домовленістю з адміністрацією) / пророщування, культивування (зсередини), організація умов і простору для відповідної діяльності	апробація, впровадження як управлінський хід (зверху або за домовленістю з адміністрацією) / пророщування, культивування (зсередини), організація умов і простору для відповідної діяльності
8. Результат,	зміна окремих елементів	зміна окремих елементів

продукт	в наявній системі / повне оновлення позиції суб'єктів практики, перетворення зв'язків в системі та самої системи	в наявній системі / повне оновлення позиції суб'єктів практики, перетворення зв'язків в системі та самої системи
9. Новизна	ініціатива в діях, раціоналізація, оновлення методик, винахід нової методики / відкриття нових напрямків діяльності, створення нових технологій, набуття нової якості результатів діяльності	ініціатива в діях, раціоналізація, оновлення методик, винахід нової методики / відкриття нових напрямків діяльності, створення нових технологій, набуття нової якості результатів діяльності
10. Наслідки	удосконалення старої системи, раціоналізація її функціональних зв'язків / можливе народження нової практики або нової парадигми досліджень і розробок	удосконалення старої системи, раціоналізація її функціональних зв'язків / можливе народження нової практики або нової парадигми досліджень і розробок

Завдання 4. Педагогічна інноватика: сутність

Поняття «педагогічна інноватика» представлено в науковій літературі як наука про педагогічні нововведення, спрямована на аналіз процесів розвитку освітніх систем на основі продукування, розповсюдження й освоєння інновацій, дослідження ефективності інноваційних змін²²; окрема галузь знань, коло наукових інтересів якої окреслено переважно аналізом принципів та закономірностей інноваційного педагогічного процесу, визначенням особливостей впровадження інноваційних педагогічних технологій, а також інноваційним освітнім менеджментом²³.

В. Вакуленко²⁴ виокремлює теоретичні блоки понять і принципів педагогічної інноватики:

²² **Вакуленко В. М.** Види інновацій в освіті та їх класифікація / В. М. Вакуленко // Вісник національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4.

²³ **Ігнатович О.** Теоретико-методологічні основи педагогічної інноватики / О. Ігнатович // Навчання і виховання обдарованої дитини: зб. наук. праць. 2013. Вип. 2. С. 94–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2013_2_14.

²⁴ **Вакуленко В. М.** Види інновацій в освіті та їх класифікація / В. М. Вакуленко // Вісник національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4

1) теорія створення нового у педагогіці (*педагогічна неологія*): нове в педагогіці, класифікація педагогічних новацій, умови створення нового, критерії новизни, міра готовності нового до його освоєння і використання, традиції та новаторство, етапи створення нового у педагогіці;

2) методологія сприйняття інновацій (*педагогічна аксіологія*): оцінювання, освоєння та усвідомлення педагогічною спільнотою того, що виникає у педагогічній теорії та практиці;

3) технологія впровадження та використання нового, його поширення та узагальнення, тобто розробка рекомендацій (*педагогічна праксеологія*): осмислення практики застосування педагогічних інновацій, вивчення закономірностей і форм упровадження, використання нового.

Класифікуйте результати вашої професійної діяльності за окресленими блоками й принципами:

<i>Педагогічна неологія</i>	<i>Педагогічна аксіологія</i>	<i>Педагогічна праксеологія</i>

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/6aaabb33>

Завдання 5. Уточнюємо поняття «інноваційна педагогічна діяльність» & «інновації в освіті»

Визначте різницю між поняттями:

<i>«Інноваційна педагогічна діяльність»</i>	<i>«Інновації в освіті»</i>

Назвіть відомі вам інновації педагогічної діяльності. Схарактеризувати їх.

Назвіть відомі вам інновації в освіті. Схарактеризувати їх.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/df63b71e>

Для довідки: У психолого-педагогічній літературі інноваційну педагогічну діяльність розглядають як багатокomпонентну і таку, що своїм характером, формою та результатами свідчить про здатність суб'єктів освітньої діяльності до генерації ідей, їх втілення, аналізу моніторингових даних і продукування нових педагогічних ідей, оприлюднення результатів, забезпечення умов для їх реалізації у системі освіти²⁵.

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень

²⁵ *Мармаза О. І. Інновації в менеджменті освіти : монографія / О. І. Мармаза. — Харків : Вид. група «Основа», 2019. — 128 с. — (Бібліотека журналу «Управління школою»; Вып. 11 (202)). URL: <https://u.to/XHJ6HA>*

структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану²⁶.

²⁶ *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. К.: Хрінком Інтер, 2008. 1040 с., С. 338.

РОЗДУМИ (РЕФЛЕКСІЯ). Створюємо «перетини смислів»²⁷.
 Прочитайте кроссенс з теми «Педагогічна інноватика: історія основних понять та сутність».

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/734cf53d>

²⁷ Слово «кроссенс» означає «перетин смислів» і створено авторами за аналогією зі словом «кросворд»²⁷. Ця унікальна ідея належить письменнику, педагогу і математику Сергію Федіну і доктору технічних наук, художнику і філософу Володимиру Бусленко. Кроссенс уперше був надрукований у 2002 р. у журналі «Наука і життя». Він являє собою асоціативний ланцюжок, замкнутий у стандартне поле із дев'яти квадратів (як у грі «Хрестики-нулики»). Дев'ять зображень розташовані в ньому таким чином, що кожен малюнок має зв'язок із попереднім і наступним, а центральний об'єднує по смислу відразу декілька. Зв'язок може бути як поверхневий, так і змістовний. Кроссенс потрібно читати зліва направо і зверху вниз. **Прийом «кроссенс» відповідає наступним принципам:** науковість: має наукове обґрунтування; ефективність: дає гарантовані результати вже з перших днів його застосування; гуманність; універсальність; креативність. Проблема, з якою часто зустрічаються автори кроссенсів, - це трактування зображень, які можуть бути не зовсім зрозумілі або досить загадкові. У такому випадку дається коротка текстова підказка – хто чи що зображено на кожному малюнку, а завдання – знайти зв'язки між сусідніми зображеннями або дати назву кроссенсу, знайшовши єдину нитку асоціації. URL: <https://u.to/ej87Gg>

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖУЄМО ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ XXI ст.

Завдання 6. «Інновація» & «реформа»

Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтувавши вибір):

«Реформа»	«Інновація»
це нововведення, яке організовується і проводиться державною владою / це нововведення, яке розробляється, організовується і проводиться працівниками системи освіти	це нововведення, яке організовується і проводиться державною владою / це нововведення, яке розробляється, організовується і проводиться працівниками системи освіти
зміна термінів початку навчання / зміни у внутрішній організації діяльності	зміна термінів початку навчання / зміни у внутрішній організації діяльності
збільшення фінансування / зміни в змісті освіти	збільшення фінансування / зміни в змісті освіти
зміни в обладнанні навчальних закладів / зміни в методах навчання	зміни в обладнанні навчальних закладів / зміни в методах навчання
зміни в тривалості навчання / зміни у відносинах «учитель - учень» / підвищення статусу освіти / нові санітарно-гігієнічні вимоги / зміни в структурі системи освіти	зміни в тривалості навчання / зміни у відносинах «учитель - учень» / підвищення статусу освіти / нові санітарно-гігієнічні вимоги / зміни в структурі системи освіти

Відповідно до визначених ознак понять «реформа» та «інновація» характеризуйте концепцію Нової української школи.

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/7cd865c4>

Завдання 7. Інноваційна педагогіка: вивчення нових форм викладання, навчання та оцінювання²⁸

²⁸ *Доповідь про інновації в педагогіці Відкритого університету. URL: http://www.openuniversity.edu/sites/www.openuniversity.edu/files/The_Open_University_Innovating_Pedagogy_2014_0.pdf*

Ознайомтеся з поданим матеріалом і позначте форми викладання, навчання та оцінювання, які запроваджено у ваших ЗЗСО:

1. Масова відкрита соціальна освіта (термін реалізації – 1-2 роки). Транслявання знань та досвіду буде організовано за допомогою соціальної мережі та професійних спільнот.

2. Побудова навчальної програми для учнів та студентів на основі аналітичних даних (адаптивне навчання, дизайн навчальної програми) (термін реалізації – 2-5 роки). Навчання повинно адаптуватися до унікальної «траєкторії навчання» студента, яку можна отримати та постійно коригувати за допомогою спеціальних аналітичних інструментів.

3. Перевернуте навчання (термін реалізації – 2-5 роки) - одна з форм змішаного навчання, що дозволяє «перевернути» звичайний клас наступним чином: замість домашнього завдання учні дивляться короткі відеолекції в мережі, самостійно проходять теоретичний матеріал. Розрізняють багато видів «перевернутого» класу, серед них: типовий, груповий, віртуальний, орієнтований на дискусію, сфокусований на демонстрації, псевдоперевернутий клас, «перевернутий» вчитель²⁹. Головною особливістю такого методу навчання є те, що «перевернутий клас» змінює роль педагога та здобувача у навчальному процесі. З головного носія знань педагог перетворюється на помічника-консультанта і координатора. А здобувачі вже самі відповідають за отримані знання та необхідні навички, спрямовують навчальний процес, шукають практичне застосування засвоєній інформації.

4. BYOD (термін реалізації – 2-5 роки) – передбачає можливість використання власних мобільних пристроїв, що належать співробітникам: керівникам шкіл, викладачам, учням, студентам для розв'язання різних навчальних та професійних завдань у будь-який час незалежно від місцеперебування.

5. Формування уміння вчитися.

6. Динамічне оцінювання (термін реалізації – понад 4 роки). При такому підході оцінки ставляться не за одиничне завдання, а за прогрес при вивченні предмета в цілому. Учня оцінюють не відносно класу, а відносно його самого – за прогресом.

7. Освіта, основана на події (термін реалізації – 2-5 роки).

Навчатися можна під час освітніх конкурсів, фестивалів, вікторин впродовж короткого періоду – день-два.

8. Сторітелінг – навчання через історії (термін реалізації – понад 4 роки). Зараз у мережі з'явилося багато інструментів для створення стрічок часу, анімацій, коміксів.

²⁹ Мельничук І., Білоус І. (2022). Інноваційні методи викладання та навчання у сфері вищої освіти. гуманітарні студії : Історія та педагогіка, (2), 94–102. URL: <http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/55>

9. «**Ключові поняття**» (термін реалізації – понад 4 роки). Ключове поняття описується як «чому це важливо і як це може бути застосоване на практиці».

10. **Бриколаж** (термін реалізації – понад 4 роки) - «майструвати», тобто творчо працювати з інструментами та ресурсами. Існує два варіанти використання бриколажу. Перший належить до способів, за допомогою яких люди вчаться імпровізувати з різними матеріалами. Наприклад, під час гри з ляльками діти вчаться, як ставитися до інших, приміряють на себе різні соціальні ролі. Друге використання терміну у процесі освіти – створення контенту з того, що є під рукою у даному класі, школі, аудиторії. Тобто навчання можна будувати й без посібників, імпровізуючи з матеріалами, формами, ідеями.

11. **Дизайнерське мислення**³⁰ – це творчий спосіб мислення, спрямований на створення нестандартних, оригінальних рішень та несподіваних ідей, що приводять до найкращого розв'язання проблеми. Дизайн-мислення – це методика для створення інновацій, яку активно використовують в роботі такі компанії як Google, Apple, Samsung. Її суть полягає у пришвидшенні порозуміння у команді організованих процесів формування та успішної реалізації ідей. Складниками цього методу є творчий підхід, майстерність правильно ставити запитання, комунікація, вміння працювати в команді. Головним завданням дизайн-мислителів є формування нових рішень та знаходження креативних способів якісно забезпечити потреби іншої людини, компанії, освітніх інституцій та суспільства в цілому. Методика полягає в застосуванні точної послідовності певних етапів, що веде до отримання потрібного результату. Виділяють такі етапи дизайн-мислення: Емпатія – максимальне занурення в проблему, спостереження, формулювання запитань. Фокусування – обробка інформації, структуризація, впорядкування, виділення найважливіших моментів. Генерування ідей – створення якомога більшої кількості ідей чи сценаріїв розв'язання проблеми. Важливо фіксувати ВСІ ідеї – від примітивних до неможливих. Упорядкування «хаосу», вибір найкращих ідей та створення прототипів (моделей) для тестування. Це можуть бути малюнки, композиції, схеми, конструкції, ігри, інші продукти. Тестування – перевіряємо, чи працює ідея, аналізуємо, робимо висновки, удосконалюємо.

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/4f9004db>

Завдання 8. Проблеми інноваційного пошуку в освіті та в школі

А) Інновації в освіті спрямовуються на розв'язання проблем:

³⁰ *Мельничук І., Білоус І. (2022). Інноваційні методи викладання та навчання у сфері вищої освіти. гуманітарні студії : Історія та педагогіка, (2), 94–102. URL: <http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/55>*

- якісне покращення мотивації учасників навчального процесу (навчальні інновації);
- формування партнерських відносин між суб'єктами педагогічної взаємодії та особистісних цінностей у контексті із загальнолюдськими (виховні інновації);
- створення умов для прийняття самостійного оперативного й ефективного управлінського рішення (управлінські інновації).

Аргументуйте класифікацію прикладами:

Навчальна інновація _____

Виховні інновації _____

Управлінські інновації _____

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/1fb1b5f1>

Б) Нововведення в школі можна розділити на три види:

1) *новації, пов'язані зі зміною змісту освіти.* До першого типу новацій відносяться всі спроби визначити, чому необхідно вчити сучасних школярів, в якому віці, якої складності, як необхідно подавати навчальний матеріал, який поняттєвий апарат відповідної наукової галузі вводити на різних етапах навчання;

2) *новації, пов'язані з розробленням і реалізацією нових освітніх технологій.* До другого типу слід віднести всі новації, пов'язані з пошуком відповідей на наступні запитання: як необхідно вибудовувати навчання, в якій послідовності, які форми, прийоми й методи залучити та в якому порядку? Такі інновації забезпечують технологію навчання, стимулюють в учнів різні способи пізнання;

3) *новації, пов'язані зі зміною моделі школи (структурних утворень, управлінських процесів).* До третього типу новацій можна віднести будь-які спроби змінити чинну модель управління школою, а також створити принципово нову модель школи.

Аргументуйте класифікацію прикладами³¹:

Новації, пов'язані зі зміною змісту освіти:

Новації, пов'язані з розробленням і реалізацією нових освітніх технологій: _____

Новації, пов'язані зі зміною моделі школи (структурних утворень, управлінських процесів): _____

Електронна версія завдання - URL: flip.com/b8f2f67f

Завдання 9. «Інновації-модернізації» & «інновації-трансформації»

Відповідно до даних інноваційних підходів до навчання виділяють на два види освітнього процесу³²:

³¹ Див.: Педагогічні проекти та інноваційні технології. Навчально-методичне забезпечення. Дистанційне навчання. URL : https://u.to/VbJ_HA

- 1) *інновації-модернізації*, що оновлюють освітній процес, в рамках його традиційної репродуктивної орієнтації при заданості кінцевих результатів і способів дій за зразком. Такі інновації орієнтуються на розроблення нових форм, технологій і методів навчально-виховного процесу;
- 2) *інновації-трансформації*, спрямовані на забезпечення дослідницького характеру навчальної діяльності та організацію творчих методів і форм роботи в поєднанні з виробленням ціннісних орієнтацій. Спрямовані на розроблення нового змісту освіти та нових способів його структурування.

На прикладі інновацій в освіті (вітчизняний та закордонний досвід) наведіть приклади:

<i>Інновації-модернізації</i>	<i>Інновації-трансформації</i>

На прикладі професійної діяльності (закладу, регіону) проілюструйте інновації-модернізації та інновації-трансформації.

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/207138c9>

Завдання 10. «Життєвий цикл освітньої інновації», або технологія її реалізації³³

На прикладі освітньої інновації проілюструйте «життєвий цикл освітньої інновації»:

народження (генерування) інноваційної освітньої ідеї

розроблення інновації у формі інноваційного освітнього проєкту

³² *Глушко О. З. Базові терміни з проблеми трансформацій в освіті: погляди вітчизняних вчених. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708648/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>*

³³ *Такий «життєвий цикл освітньої інновації» зумовлює технологію здійснення інноваційної освітньої діяльності та передбачає десять послідовних організаційних дій:*

- народження (генерування) інноваційної освітньої ідеї;
- розроблення інновації у формі інноваційного освітнього проєкту;
- експертизу інноваційного освітнього проєкту;
- отримання дозволу на всеукраїнський, регіональний або місцевий експеримент та його проведення;
- експертизу результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- апробацію результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- експертизу апробованих результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- опанування інновації;
- розповсюдження інновації;
- збереження інновації, що визнається «стандартом» для системи освіти аби її складових.

експертиза інноваційного освітнього проєкту

отримання дозволу на всеукраїнський, регіональний або місцевий експеримент та його проведення

експертиза результатів експерименту щодо освітньої інновації

апробація результатів експерименту щодо освітньої інновації

експертиза апробованих результатів експерименту щодо освітньої інновації

опанування інновації

розповсюдження інновації

збереження інновації, що визнається «стандартом» для системи освіти аби її складових

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/5af94a16>

РОЗДУМИ (РЕФЛЕКСІЯ). «Тільки ті, хто роблять абсурдні спроби, зможуть досягти неможливого» (Альберт Айнштейн)³⁴

Намалюйте портрет педагога-інноватора³⁵:

Ім'я _____

Прізвище _____

Де він (вона) мешкає? _____

Яка його (її) улюблена страва? _____

Де і як він (вона) відпочиває? _____

Якби він (вона) були кольором, то яким? _____

Якби він (вона) були тваринкою (то якою)? _____

³⁴ **Інноваційною діяльністю** займається багато творчих педагогів, серед яких умовно можна виокремити три групи: 1) **педагоги-винахідники**, які приходять до нового в результаті власних пошуків; 2) **педагоги-модернізатори**, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату; 3) **педагоги-майстри**, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи. Діяльність педагогів, що належать до цих категорій, утворює інноваційний педагогічний потік, який збагачує практику новими ідеями, новим змістом і новими технологіями. Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвинутою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування.

³⁵ **Завдання модифіковане** із вправи «Придумати персонажа за інструкцією». URL: <http://igra-triz.ru/2016/09/30/razbudit-tvorchestvo-19-praktik-i-uprazhnenij-dlya-vzroslyx/>

Яка його (її) головна риса характеру (намалюйте, або образно схарактеризуйте афоризмом, віршами, піснею):

Яка його (її) риса характеру, якої ще немає (намалюйте, або образно схарактеризуйте афоризмом, віршами, піснею):

Головний його (її) секрет як інноватора _____

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/4b644605>

РОЗДІЛ 3 ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ТА КРАЩІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ

Завдання 11. Історичний екскурс дослідження педагогічних технологій, зорієнтованих на педагогіку партнерства

У дидактичній літературі представлено кілька класифікацій педагогічних технологій, кожна з яких має свою класифікаційну ознаку.

Порівняйте підходи до класифікації (табл. 1). Які технології навчання реалізують ідеї педагогіки партнерства?

Таблиця 1

Класифікація педагогічних технологій

Класифікація з позиції дитини в освітньому процесі та ставлення до дитини з боку дорослих	Класифікація за методами й засобами навчання	Класифікація у напрямку модернізації традиційної системи, у тому числі й на основі авторських педагогічних концепцій
а) авторитарні технології; б) дидакто-центричні технології; в) особистісно орієнтовані технології, які містять гуманно-особистісні технології, технології співробітництва, технології вільного виховання	– догматичні; – репродуктивні; – пояснювально-ілюстративні; – програмованого навчання; – проблемного навчання; – розвивального і саморозвивального навчання; – діалогічні; – комунікативні; – ігрові; – творчі та ін.	а) педагогічні технології на основі гуманізації та демократизації педагогічних відносин: – Гуманно-особистісна технологія Ш. Амонашвілі – Педагогічна технологія викладання літератури б) педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів: – Ігрові технології – Проблемне навчання – Технологія навчання на основі конспектів опорних сигналів В. Шаталова та ін. – Програмоване навчання – Технології диференційованого навчання

		<ul style="list-style-type: none"> – Технології індивідуалізації навчання Перспективно-випереджувальне навчання з використанням опорних схем при коментованому управлінні – Групові та колективні способи навчання – Комп'ютерні (інформаційні) технології та ін. г) педагогічні технології на основі методичного удосконалення і дидактичного реконструювання навчального матеріалу: <ul style="list-style-type: none"> – Укрупнення дидактичних одиниць (УДО) – Технологія "Діалог культур" – Система "Екологія і діалектика" – Технологія реалізації теорії поетапного формування розумових дій д) природовідповідні, що використовують методи народної педагогіки, що спираються на природні процеси розвитку дитини: <ul style="list-style-type: none"> – Технологія М. Монтесорі³⁶ та ін.; е) альтернативні: <ul style="list-style-type: none"> – Педагогіка "Саммерхілл"³⁷;
--	--	--

³⁶ **Технологія саморозвитку італійської гуманістки Марії Монтесорі (1870—1952).** Педагогічна система М. Монтесорі репрезентує теорію вільного виховання й сенсуалізму (напрям у теорії пізнання, який визнає відчуття єдиним джерелом знань) у педагогіці. Глибина реалізованих у цій технології теоретичних положень, досконалий методичний і дидактичний інструментарій дають змогу використовувати її у різних педагогічних умовах. Центральне місце у педагогічній технології М. Монтесорі належить дидактичному матеріалу, який є важливим засобом становлення фізичних і психічних функцій дитини, розвитку її творчості, уваги, волі, навчання письма та елементарної математики. Головними вимогами до уроку є простота («нічого, крім безумовної істини»), лаконічність («рахуй свої слова»), об'єктивність («кинути промінь світла і піти своєю дорогою»). Тривати він має від 0,5 до 2—3 хв. - URL: <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-5.pdf>

³⁷ **Школа Саммерхілл** — це незалежна (приватна) школа у Великій Британії, заснована у 1921 році Олександром Сазерлендом Ніллом ((англ. Alexander Sutherland Neill; нар. 17 жовтня 1883, Форфар, Шотландія — 23 вересня 1973, Суффолк, Англія) — видатний англійський педагог ХХ ст.; новатор англійської освіти; засновник школи Саммерхілл. На початковому етапі Нілл, як послідовник Фрейда, використовував методи психоаналізу, але згодом прийшов до висновку, що дітей лікують не його

		– Вальдорфська педагогіка Р. Штайнера ³⁸ ; – Технологія вільної праці С. Френе ³⁹ та ін. ;
--	--	---

психоаналітичні сеанси, як він думав, а надання дітям свободи, залучення їх до творчості, створення умов для саморегуляції ними своєї діяльності. Він створив спеціальну школу-лабораторію, пізніше відому як Саммерхілл (названо за місцевістю), в якій комплекси неповноцінності, які лежать в основі дитячих психозів, взагалі не утворювалися, а ті, що вже виникли до прийняття дітей до школи, знімалися. Нілл кинув виклик авторитарній школі, де панує насилля над дитиною, жорстка дисципліна, страх і пропагував природний, вільний розвиток дитини. Нілл назвав основні категорії філософії людини: свобода, любов і щастя. Головна ідея школи Саммерхілл полягає у тому, що «школа має підлаштовуватися під дитину», а не навпаки. Школа Саммерхілл являє собою демократичну спільноту: всі питання, що стосуються керування школою, вирішуються на шкільних зборах, на яких присутні всі учні і працівники школи, при цьому кожен має рівний голос. Ці збори, фактично, є законодавчим і судовим органом школи. Всі члени спільноти — школи Саммерхілл — можуть чинити, як їм завгодно, доки їх дії не спричиняють шкоди іншим людям, відповідно до принципу Нілла «Свобода, а не дозвіл». У школі Саммерхілл учні самі вибирають, які уроки відвідувати. Крім того, тут відсутня будь-яка система оцінювання. Покарання за прогулювання уроків відсутні. - URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%85%D1%96%D0%BB%D0%BB

³⁸ **Вальдорфська педагогіка**, також відома як **Штайнерівська педагогіка**, базується на освітній філософії Рудольфа Штайнера, засновника антропософії ((грец. ανθρωπος — людина і σοφία — мудрість) — релігійно-містичне світобачення, різновид теософії. Послідовники антропософії твердять, що у людини є особливі «надприродні якості», які дають їй можливість вступати у пряме спілкування з чинним світом духів). Ця педагогіка наголошує на ролі уяви (фантазії) у навчанні, прагненні об'єднати інтелектуальний, практичний та художній розвиток учнів. Штайнерівський поділ розвитку дитини на три основні етапи зображений у шкільному підході до навчання: в ранньому дитячому віці (період першого семиріччя) виховання зосереджене на практичних заняттях та творчій грі; у початковій освіті (період другого семиріччя) основна увага приділяється розвитку художнього вираження та соціальних можливостей; середня освіта базується на принципах розвитку критичного мислення та емпатії. Загальною метою є розвиток вільної, морально відповідальної та соціально адаптованої людини. До 9 класу звичайно стандартних оцінок не ставиться, тестування зазвичай обмежується тим, що необхідне для вступу до коледжу. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B4%D0%BE%D1%80%D1%84%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0

³⁹ **Технологія французького педагога Селестена Френе (1896—1966)** «Школа успіху і радості» заснована на ідеях гуманізму і самовідданої любові до особистості дитини. Головна мета виховання — «максимальний розвиток особистості дитини в розумно організованому суспільстві, яке буде служити їй і якому вона сама буде служити». Основними засобами реалізації цієї мети С. Френе вважав природу, працю в школі-майстерні, розумову діяльність під час індивідуальних занять за планом і графіками, художню творчість, набутий у процесі трудової діяльності власний досвід дитини. Виховання, за твердженням С. Френе, охоплює такі етапи: 1. Виховання у сім'ї (від

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/503077ff>

Завдання 12. Цінності дитинства⁴⁰

Відповідно до поданої нижче таблиці підготуйте письмове звернення від імені Педагога до Дитини у форматі дружнього листа з теми «Знаєш? У нас спільні інтереси. Поради у подоланні проблемних ситуацій у взаємодії»⁴¹.

Роль (хто пише?)	Отримувач (хто)	Формат (у якій)	Тема (про що)
------------------	-----------------	-----------------	---------------

народження до 2 років). Вирішальне значення становлення особистості дитини протягом найперших років життя він підкреслював у книзі «Поради батькам». Від взаємодії батьків з дитиною на цьому етапі значною мірою залежать успіхи виховання в індивідуальному, соціальному та загальнолюдському аспектах на наступних стадіях її розвитку. 2. «Дитячий заповідник» (від 2 до 4 років). Так С. Френе назвав дошкільні заклади, в яких має відбуватися виховання дітей від 2 років. На будь-якому етапі життя дитини справжнє виховання здійснюється на основі принципу «пізнання на дотик» — найважливішого від усіх наукових методів. Ефективною є підготовка дитини до життя в насиченому розвивальному середовищі, яке допомагає їй пізнавати світ «на дотик». Якщо середовище не дає дитині змоги самій набувати необхідного для адаптації в навколишньому світі досвіду, то вихователь змушений вдаватися до різних педагогічних маніпуляцій, які іноді важко відрізнити від обману. У природному середовищі завдання вихователя полягає в постійному матеріальному і технічному вдосконаленні обладнання «заповідника», що сприятиме набуттю дитиною досвіду. 3. Дитячий садок (від 4 до 7 років). Чотирирічний малюк вже намагається підпорядкувати середовище собі. Виховання дитини до семи років має відбуватися у процесі «роботи-гри» з використанням відповідних матеріалів, знарядь, технічних засобів. 4. Початкова школа (від 7 до 14 років). На думку С. Френе, саме на цьому етапі доцільними є уроки. У початковій школі дитина продовжує діяльнісне пізнання світу, освоєння навколишнього середовища в дії. У розвитку життєдіяльності дитини він виокремив такі етапи: розвідка «на дотик» (дитина пізнає, досліджує, випробовує навколишній світ); період обживання (дитина узагальнює, упорядковує набутий досвід, але ще не здатна діяти усвідомлено); період праці («завоювання» дитиною навколишнього світу). діяльність, художню творчість.

URL: <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-5.pdf>

⁴⁰ Пропонуємо авторський відеоматеріал (Е-дошка, відеопрезентації, електронний журнал) з проблеми за цими посиланнями: 1) відеопрезентація «Золотий фонд розвідок проблем дитинства». URL: <https://youtu.be/GeEdC4JFvrw>; 2) відеопрезентація «Евристичний потенціал концепцій дитинства для професійного розвитку педагога». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1JJ5LDmqcQU>; 3) скрайбінг «Дитинство в культурі та культура дитинства». URL: <https://www.powtoon.com/my-powtoons/#>; 4) Е-дошка «Дитинство в культурі та культура дитинства: знане про незнане для педагога». URL: https://ru.padlet.com/marina_scripnik/dfee1lmylq9j; 5) Е-журнал «Дитинство в науково-педагогічному вимірі, або як не боятися залучати концепції дитинства в програми підвищення кваліфікації педагогів». URL: <https://issuu.com/ukr66/docs/>.

⁴¹ Перегляньте відео: Адора Світак: чого дорослі можуть навчитися від дітей. URL: https://www.ted.com/talks/adora_svitak_what_adults_can_learn_from_kids?language=uk

	отримує?)	формі?)	це?)
Педагог	Дитина	Лист	«Знаєш? У нас спільні інтереси. Поради у подоланні проблемних ситуацій у взаємодії»

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/b39e7897>

Завдання 13. Цікаві факти про сучасних підлітків

Проаналізуйте сторінку старшого підлітка ⁴² (із середовища дружнього кола Вашого чи родини) в одній, чи декількох соціальних мережах. Поміркуйте і визначте прогнози за такими напрямками: технології, що визначають цінності життя підлітка; характерні ознаки культурного та інформаційного вмісту, яким цікавиться підліток; продукти й сервіси, що визначають піраміду потреб підлітка; свідчення, що підтверджують приклад розуміння підлітком потреб іншого.

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/aa2fdd78>

Завдання 14. Досліджуємо науку про дитину

Для довідки:

Наприкінці XIX – початку XX ст. вивчення проблем дитини здійснювалося педологією, створеної американським психологом Гренвіллом Стенлі Голлом (1846–1924). С. Голл у 1883 р. організував одну з перших у США експериментальних лабораторій, де вивчав психічний розвиток дітей, переважно підліткового віку. Матеріали, отримані в результаті досліджень, дозволили йому скласти комплексну характеристику підлітків, проаналізувати їх проблеми й з точки зору дорослих, і з власних дитячих позицій, викладених у працях «Юність» (1904) та «Проблеми виховання» (1911).

Проаналізуйте літературу з проблем педології, структуруйте ці дослідження відповідно до основних ідей у трьох напрямках аналізу проблем дитинства:

Представники та основні ідеї	Перший напрям	Другий напрям	Третій напрям
	Окремі дослідження дитини	Конструктивізм, де зосереджується	Дослідження історії дитинства, історичних

⁴² Див.: **Методичні рекомендації до семінарських занять з модуля «Педагогіка НУШ» навчальної дисципліни «Інформаційно-педагогічні студії» / Укладачі: Борисенко Н., Боярська-Хоменко А., Васильєва С., Ворожбит-Горбатюк В., Зеленська Л., Золотухіна С., Калашнікова Л., Лазарева О., Разуменко Т., Твердохліб Т., Собченко Т. Харків, 2021. 24 с. URL : <https://u.to/DhB7HA>**

	індивідуума та члена суспільної групи; дослідження дитинства у суспільному статусі (в структурі вікових груп та поколінь	увага на дітях як конструкторах власного життя, їх власного середовища та розвитку	аспектів суспільної конструкції дитинства
--	--	--	---

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/e268c46b>

Завдання 15. Когнітивістика як базис педагогіки партнерства⁴³

Для довідки:

Когнітивістика – міждисциплінарний науковий напрям, що об'єднує теорію пізнання, когнітивну психологію, нейрофізіологію, когнітивну лінгвістику й теорію штучного інтелекту. У когнітивістиці для розробки точних теорій роботи людського мозку спільно використовуються комп'ютерні моделі, узяті з теорії штучного інтелекту, й експериментальні методи, запозичені з психології та фізіології вищої нервової діяльності. Ключовими технічними досягненнями, які зробили когнітивістику можливою, стали нові методи сканування мозку. Томографія та інші методи вперше дали можливість зазирнути всередину мозку й отримати прямі, а не опосередковані дані про його роботу. Спостережуваний зараз прогрес у когнітивістиці, вважають вчені, дозволить «розгадати загадку розуму», тобто описати й пояснити процеси в мозку людини, що відповідають за вищу нервову діяльність. Завдяки цьому можна буде створити системи так званого «сильного», штучного інтелекту, який володітиме здібностями до «самостійного навчання, творчості й вільного спілкування з людиною»⁴⁴.

Перш ніж зробити дитині зауваження, оголосити завдання, виставити оцінку, уявіть, що вмить промайнуло 20 років і перед Вами доросла людина з досвідом, персональними досягненнями, соціальним і фінансовим статусом. Як зміниться стиль комунікації (вербальні, невербальні засоби спілкування, візуалізації)?

⁴³ **Завдання модифіковано** із джерела: Методичні рекомендації до семінарських занять з модуля «Педагогіка НУШ» навчальної дисципліни «Інформаційно-педагогічні студії» / Укладачі: Борисенко Н., Боярська-Хоменко А., Васильєва С., Ворожбит-Горбатюк В., Зеленська Л., Золотухіна С., Калашинікова Л., Лазарева О., Разуменко Т., Твердохліб Т., Собченко Т. Харків, 2021. 24 с. URL : <https://u.to/DhB7HA>

⁴⁴ **Термінологічний словник.** Теоретико-методичні засади трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти. Біла Церква : "ТОВ Білоцерківдрук", 2022. 96 с. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/732011/1/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%20\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/732011/1/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%20(1).pdf)

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/db6d4a9f>

Завдання 16. Визначення

Керуючись Концепцією НУШ⁴⁵, стисло розкрити базові положення педагогіки партнерства.

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/db6d4a9f>

Завдання 17. Компетентності вчителя НУШ

Керуючись методикою експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації⁴⁶ запропонуйте карту набутих компетентностей, цінних для вчителя НУШ.

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/db6d4a9f>

Завдання 18. Реклама інноваційної технології навчання

За допомогою методу AIDA⁴⁷ та сучасних інструментів E-візуалізації розробіть рекламу актуальної технології навчання, яку ви апробуєте в професійній діяльності⁴⁸.

Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/4036321f>

Завдання 19. Методи розвитку критичного мислення

На прикладі предмета / дисципліни проілюструйте один із зазначених вище методів.

⁴⁵ **КОНЦЕПЦІЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.** URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

⁴⁶ **Методика експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації.** URL : <https://sqe.gov.ua/law/nakaz-derzhavnoi-sluzhbi-yakosti-osviti-57/>

⁴⁷ **AIDA** (від англ.: *attention* — увага, *interest* — інтерес, *desire* — бажання, *action* — дія, акція) – найвідоміша рекламна модель Ел. Левіса, розроблена 1896 р. Перше, що необхідно зробити для успішної реклами – привернути увагу (A - attention). Цього можна домогтися за допомогою незвичайного назви, дизайну, кольору, великого тексту. Увага змінюється інтересом, який змушує людину затримати продукцію в руках довше і подивитися на продукцію більш уважно (I - interest). Інтерес можна викликати важливою інформацією про продукцію, її характеристики, переваги, вигоди від її використання. Подальші дії - переважно автоматичні. Якщо продукція стоїть, цікава і захопила покупця, то виникає бажання (D - desire). Слідом за бажанням приходить дія (A - action).

⁴⁸ **Див.: Про візуалізацію освітнього матеріалу та корисні інструменти для цього** – Скрипник М.І. Шкільний урок XXI ст.: типи, проекти, аналіз: Нотатник педагога. К.: ЦІПО, 2019. 142 с. URL : <https://u.to/ITLGGw>

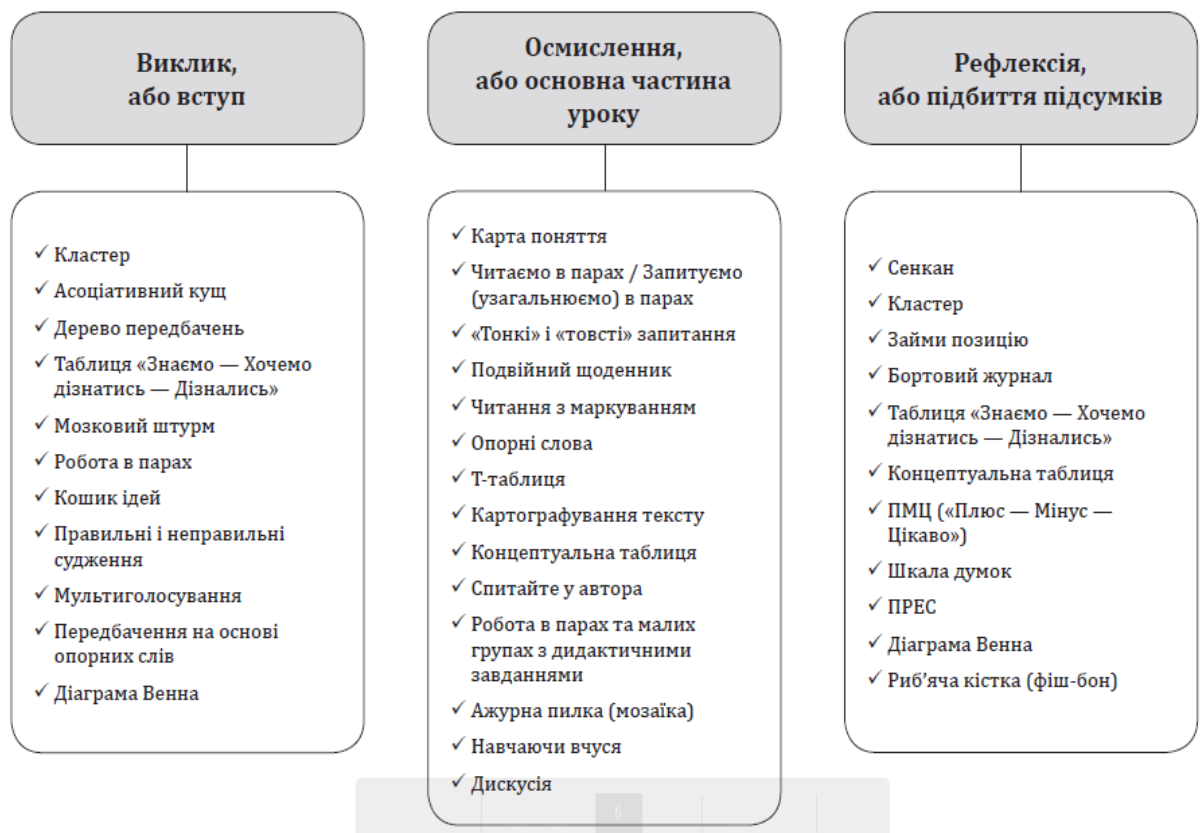
Електронна версія завдання - URL: <https://flip.com/a48f723d>

Для довідки:

Як зазначає О. Пометун⁴⁹, «Критичне мислення – це комплекс мисленневих операцій, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- бачити проблеми, ставити запитання;
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи;
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його.

Найпоширеніші методи розвитку критичного мислення подано у схемі»⁵⁰

Завдання 20. Цифрові інструменти для створення освітнього вмісту⁵¹

⁴⁹ Пометун О. Як розвивати критичне мислення в учнів (з прикладом уроку). URL : <https://u.to/JTHdGw>

⁵⁰ Там само.

⁵¹ *Ознайомтеся із посібником О. Дзябенко, Н. Морзе, С. Василенко, Л. Варченко-Троценко, В. Вембер, М. Бойко, І. Воротникова, Є. Смірнова-Трибульська Інноваційні педагогічні методи в цифрову епоху.* URL : <https://u.to/Xwm-Gw>

А) Ознайомтеся з матрицею відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання (авторський підхід)⁵² і на основі цього розробіть мультимодальний навчальний текст—для однієї із подій навчання (за вибором).

Б) Дослідіть рейтинг цифрових інструментів за два останні роки, складіть порівняльну таблицю із 10 найпопулярніших серед освітян інструментів.

Електронна версія завдання - URL:
<https://padlet.com/marinascripnik/m9wjsd0cxw1i02vp>

Завдання 21. Аналіз результатів педагогічної діяльності учасників Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» з точки зору інноваційності та експериментування

Проаналізуйте матеріал, поданий на сайті Міністерства освіти і науки України в розділі «Учитель року»⁵³.

На прикладі результатів педагогічної діяльності (або переможця, або конкурсанта – на вибір) заповніть таблицю. Результати розмістіть на Е-дошці. "Когнітивна технологія роботи з/над креолізованим навчальним текстом".

Інформація про автора (прізвище, ім'я, по батькові, регіон, предмет)	
Суть інноваційної діяльності / експериментування (у цій графі аспірант конкретизує результат)	
Характеристика результатів педагогічної діяльності конкурсанта за критеріями:	Конкретна характеристика за:
1. Масштаб цілей і завдань	
2. Методологічне забезпечення	

⁵² Скрипник М. І.; Кравчинська Т. С.; Волинець Н. П. Віртуальний освітній простір, що узгоджує когніції суб'єктів учіння з технічною архітектурою. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38066>

⁵³ <https://mon.gov.ua/ua/tag/uchitel-roku>

3. Науковий контекст	
4. Характер дії (якість)	
5. Характер дії (кількість)	
6. Тип дії	
7. Реалізація	
8. Результат, продукт	
9. Новизна	
10. Наслідки	

Електронна версія завдання - URL:
<https://padlet.com/marinascripnik/m9wjsd0cxw1i02vp>

РОЗДУМ (РЕФЛЕКСІЯ) «З видимого пізнавай невидиме»

Стало зрозумілим	Потребує самостійного опрацювання (уточнення)	Візьму для практичної роботи

Електронна версія завдання - URL:
https://jamboard.google.com/d/1m6KTdPnxoa1l5qw_GofdHkJdJtk5fesRkOYUsjZfN_Y/edit?usp=sharing

ЧТИВО⁵⁴

1. «Інноваційна педагогіка» - це періодичний науковий журнал, заснований у 2017 році Причорноморським науково-дослідним інститутом економіки та інновацій. URL : <http://www.innovpedagogy.od.ua/>
2. Біла книга національної освіти України / Т.Ф. Алексеєнко, В.М. Аніщенко, Г.О. Балл [та ін.]; за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України. К.: Інформ. системи, 2010. 342 с.
3. Богданова І. М. Педагогічні інновації в школі підготовки вчителя: кінець ХХ – початок ХХІ століття: Монографія. Одеса : М.П. Черкасов. 2009. 157 с.
4. Волошина О.В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник / О.В. Волошина. – Вінниця: , 2014. – 161 с. URL : https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_4/voloshina2.pdf
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. К.: Академвидав, 2012. 352 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/r726.pdf>
6. Інноваційна діяльність вчителя: термінологічний словник/ За заг. ред. О.Огієнко, Т.Калюжна, Л.Мільто, Ю.Радченко, Ю.Красильник, К.Котун. К., 2016. URL : https://u.to/o7F_HA
7. Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху. Інформаційнометодичний збірник /Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОППО, 2006. – 124 с. URL : <http://pano.pl.ua/file/book/innovacii%20Surotenko.pdf>
8. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі: [монографія] / [Доброскок І.І., Коцур В.П., Нікітчина С.О. та ін.] / наук. ред.. В.П. Коцур; укладач О.І. Шапран. Переяслав-Хмельницький, Видавництво С.В. Карпук, 2008. 285 с.
9. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / Г. М. Перевознікова (упоряд.); Л.І.Даниленко, В.Ф.Паламарчук (ред.); Центр. ін-т післядипломної пед. освіти АПН України. К.: Логос, 2005. 220 с.
10. Інноваційні процеси в освіті: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / М.О.Аузіна, А.М.Возна; Нац. банк України, Львівський банківський ін-т. Львів: ЛБІ НБУ, 2003. 103 с.
11. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г.Л. Єфремової. – Суми: Вид-во СумДПУ

⁵⁴https://docs.google.com/document/d/1GN2aivDzSBkV39q76VWZXGkk0DFLr9_5/edit?usp=sharing&ouid=111889656071220884989&rtpof=true&sd=true

- імені А. С. Макаренка, 2020. – 444 с. URL : <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/14608/1/MonPaluch.pdf>
12. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. – К. : НТУ, 2017. – 172 с. URL : <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn/>
 13. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2005. 160 с.
 14. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: монографія / Л. В. Козак; за ред. докт. пед. наук, проф., член-кор. НАПН України С. О. Сисоєвої. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 600 с.
 15. Кращі практики психолого-педагогічного супроводу та підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій і збройних конфліктів, надання соціально-психологічної допомоги постраждалим від насильства та торгівлі людьми. URL : https://u.to/-LF_HA
 16. Мармоза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О. І. Мармоза. Харків, 2004. 240 с.
 17. Освітні технології: Навч.-метод. посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіхтенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. К.: А.С.К., 2002. 256 с.
 18. Паламарчук В.Ф. Першооснови педагогічної інноватики. К., 2005. 417 с.
 19. Педагогічна інноватика: термінологічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2019. 384 с. URL : https://u.to/W7F_HA
 20. Педагогічні проекти та інноваційні технології. Навчально-методичне забезпечення. Дистанційне навчання. URL : https://u.to/VbJ_HA
 21. Перспективні освітні технології: Наук.-метод. посібник / За ред. Г.С. Сизоненко. К.: Гопак, 2000. 560 с.
 22. Поляков С.Д. Педагогическая инноватика: от идеи до практики. М.: Центр «Педагогический поиск», 2007. 167 с.
 23. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. –метод. посіб./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2003. С. 8–18; 33–80.
 24. Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури: Монографія / С. О. Сисоєва. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 400 с.
 25. Словник термінів з педагогічної інноватики. URL : https://u.to/R7F_HA
 26. Список рекомендованої літератури з теми: "Інноваційні педагогічні технології на зламі тисячоліть". URL : <https://u.to/97V9HA>
 27. Стрельников В. Ю. Інноваційні технології навчання. Методичний посібник / В. Ю. Стрельников. Полтава, 2004; Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура : монографія / за ред. В. Г. Кременя. К. : Педагогічна думка. 2008. – 472 с.

28. Modern education, training and upbringing: collective monograph / Abdullayev A., Rebar I., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. 593 p. Available at : DOI - 10.46299/ISG.2021.MONO.PED.I URL : <https://u.to/BiF8HA>
29. Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes. URL : <https://u.to/KyF8HA>

Навчальне видання

СКРИПНИК Марина Іванівна

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА ПЕДАГОГІКА
ПАРТНЕРСТВА

для слухачів курсів підвищення кваліфікації

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

Авторська редакція